

партіям, кланам, групам; активна діяльність громадських добровільних об'єднань, спрямована на підтримку і допомогу поліції; відкритість, гласність, постійна апеляція до громадської думки при розв'язанні складних ситуацій, що виникають у правоохоронній практиці, забезпечують поліції довіру і підтримку населення.

Таким чином, можемо констатувати, що сучасний стан державотворення в Україні вимагає якісного реформування системи правоохоронних органів України з метою забезпечення безпеки та ефективності їхньої діяльності, насамперед через використання європейського досвіду. Необхідним є розроблення та закріплення новітніх форм співпраці з міжнародними організаціями, навчальними закладами, науковими та поліцейськими установами іноземних держав, подальшого впровадження найкращих закордонних практик у діяльність кадрових підрозділів. Велика потреба також є у виданні за результатами міжнародної співпраці навчально-методичних матеріалів, де висвітлювалися б досвід боротьби зі злочинністю, форми та механізми взаємодії підрозділів правоохоронних органів України та інших держав. Позитивні результати тут залежатимуть передовсім від відповідної державної політики, яка повинна бути спрямована на демократизацію, соціалізацію та взаємокоординацію напрямів реформ у сфері підвищення якості правоохоронної діяльності, а також формування принципово нового підходу до надання державних послуг правоохоронними органами для підтримання правопорядку.

Щодо співвідношення криміналістики і кримінального процесу в умовах нового Кримінального процесуального кодексу України

Негода К.О., студент ННПП НАВС

Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент *Шарай Л.Г.*

Ефективний та інтенсивний розвиток вітчизняної криміналістики в післявоєнний період, обчислюваний майже шістьма десятками років та прийняття в цей період двох кримінально-процесуальних кодексів (КПК 1960 року; КПК України 2012 року) дозволяє об'єктивно оцінити вклад криміналістики в реформування кримінального судочинства.

Наразі виникла нагальна необхідність постановки нових завдань перед наукою криміналістикою в світлі нового кримінального процесуального законодавства, зокрема з урахуванням принципу змагальності сторін і посилення права особистості на захист.

Співвідношення кримінального процесуального права і криміналістики може бути розглянуто як форму та зміст.

В юридичній літературі традиційно кримінальне процесуальне право вважалось «материнською» наукою для криміналістики. Зокрема, Є. П. Іщенко зазначає, що точка зору про зародження криміналістики в надрах кримінального процесу є помилковою. Змістовному боку слідчої діяльності не міг передувати її формальний бік, який містить ті чи інші заборони або обмеження. Спочатку поступово сформувалися слідознавчі та інші криміналістичні прийоми, а вже потім законодавець надав деяким з них процесуальну форму.

Трансформація процесуальної форми впливає на подальші перспективи розвитку криміналістики, можливості застосування криміналістичних засобів. Як справедливо зазначав Р. С. Белкін, процесуальна форма може не тільки сповивати криміналістику по руках та ногах, різними способами, перешкоджаючи використанню у судочинстві сучасних досягнень науково-технічного прогресу, а й створювати видимість надання криміналістиці режиму найбільшого сприяння, відкриваючи фіктивні можливості щодо наповнення цієї форми актуальним змістом.

Нині криміналістичні знання у кримінальному провадженні використовуються на різних стадіях процесу. Ця проблема набуває особливого значення у зв'язку з необхідністю гармонізації кримінального процесуального механізму щодо міжнародних та європейських стандартів, упровадження принципу змагальності сторін, забезпечення належного балансу публічних та особистих інтересів.

Так, у КПК України новелою є глава 21, яка присвячена регламентації негласних (розшукових) слідчих дій. За своєю сутністю – це, так звані, спеціальні слідчі дії, які відрізняються особливою процедурою та забезпечують захист прав і свобод людини. Проведення негласних (розшукових) слідчих дій передбачає вироблення наукових рекомендацій, тактичних прийомів та методів щодо їх проведення. Арсенал таких прийомів та засобів з оптимального їх проведення має запропонувати криміналістика.

Достатньо широкий перелік негласних (розшукових) слідчих дій дає змогу поставити питання про співвідношення слідчих дій та оперативно-розшукових заходів. Цікава думка з цього приводу А. Н. Соколова, який переконаний, що відмінність спеціальних слідчих дій від оперативно-розшукових заходів полягає в тому, що всі ці дії здійснюються не за рішенням поліції, а за дорученням прокурора або слідчого судді. І саме головне – здобута за їх результатами і у встановленій формі (головним чином за допомогою науково-технічних засобів) зафіксована інформація офіційно визнається і широко використовується як докази на досудовому слідстві та в суді.

Заслугою криміналістики вважається і те, що вона виробляє найбільш оптимальні засоби щодо збирання доказової інформації. Свого часу саме за допомогою криміналістичних досліджень у процесуальному законодавстві з'явилися такі слідчі дії: відтворення обстановки та обставин події (слідчий експеримент та перевірка показань на місці), зняття інформації з каналів зв'язку та ін.

Вважається, що слід погодитись з вітчизняними науковцями і практиками в тому, що новий КПК України відрізняється недостатністю процесуальної регламентації окремих вже традиційних слідчих дій. Устояні найменування деяких слідчих дій (гл. 20 КПК України) фактично втрачені: очна ставка, виїмка, перевірка показань на місці, призначення експертизи, допит експерта на досудовому слідстві та ін. Разом із тим у законі з'являються нові терміни й категорії: «одночасний допит двох чи більше вже допитаних осіб» (ст. 224 КПК України), «огляд трупа, пов'язаний з ексгумацією» (ст. 239 КПК України), «залучення експерта» (ст. 243 КПК України) тощо, які належним чином не відображають сутності слідчих дій та доцільності внесення таких змін.

Таким чином, на нашу думку, доробки криміналістики (техніко-криміналістичні і тактичні прийоми, методичні рекомендації, типові тактичні операції) перестають діяти, що, як правило, впливає на результативність розслідування та відновлення справедливості.

Історія розвитку поліграфу

Кулагіна К.Е., студент ННІПП НАВС

Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент *Семенов В.В.*

Проблема виявлення брехні або виявлення нещирості в поведінці людини має досить давню історію, в основі цього лежить твердо встановлений і давно відомий факт, що наш фізіологічний стан дуже тісно пов'язаний з душевними переживаннями. Емоційна напруга проявляється у фізіологічних показниках: частішає або знижується частота пульсу, змінюється ритм дихання, змінюється статична провідність шкіри, змінюється температура тіла, змінюється характер біопротоків мозку та ін.

Поштовхом для розвитку інструментальної детекції брехні слугувала опублікована в 1875 році робота італійського фізіолога Анжело Моссо (1846-1910). У своїх дослідженнях він довів, що залежно від величини емоційної напруги змінюється низка фізіологічних показників. Він установив, що кров'яний тиск у судинах людини й частота пульсу змінюються залежно від коливань емоційного стану обстежуваної особи. Надалі матеріали цих експериментів були надруковані в його монографії «Страх». Моссо винайшов декілька видів плетизмографа (грец. *plethysmos* наповнення, збільшення + грец. *grapho* писати, зображати) – прилад для реєстрації змін об'єму кінцівок за різного кровонаповнення.

У 1879 році, французький фахівець електротерапії, доктор Марі Габріель Ромен Вігуру (1831-1911), розкрив феномен, нині відомий як шкірно-гальванічний рефлекс – мимовільна (рефлексивна) зміна електричного опору шкіри в зв'язку з дією різних подразників (стимулів) або психічними переживаннями.

Важливу роль в області дослідження шкірно-гальванічного рефлексу також зіграв відомий і впливовий американський психопатолог, психолог і психіатр початку ХХ століття – Борис Сідіс (1867-1923). У 1908 доктор Сідіс провів Дослідження гальванічних відхилень унаслідок психофізіологічних явищ, опубліковане в журналі «PsychologicalReview» у вересні 1908 року й січні 1909 року. Мета даної наукової праці полягала в дослідженні відношення емоцій і фізіологічних процесів до гальванометричних відхилень. Доктор Сідіс довів, що спостережувані гальванометричні зміни були зумовлені фізіологічними процесами, які відображали розумовий стан, викликаний подразниками (стимулами). 28 грудня 1909 року доктор Сідіс виступив перед Американською психологічною асоціацією в Гарвардському університеті з доповіддю на тему «Сутність і причини гальванічного явища».

У 1895 році італійський тюремний лікар-психіатр, піонер-кримінолог, Чезаре Ломброзо (1835-1909), застосував перший в історії прилад для детекції брехні – гідросфигмограф. Цей прилад реєстрував у обстежуваної людини зміни кров'яного тиску й частоти пульсу, після того, як їй